

نقش پیش بینی‌کنندگی عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط بر تعهد زناشویی زوجها

سعیده فرج نیا^۱ - دکتر سیمین حسینیان^۲ - دکتر شهریار شهیدی^۳ - دکتر منصوره السادات صادقی^۴

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش پیش بینی‌کنندگی عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط بر تعهد زناشویی به روش توصیفی- همبستگی بود. بر این اساس گروه نمونه‌ای شامل ۱۱۵ زوج (۲۳۰ نفر) به شیوه نمونه‌گیری تصادفی در دسترس از طریق مراجعه به مراکز خرید، کلینیک‌ها و مراکز آموزشی مناطق ۵، ۶ و ۱۱ تهران، انتخاب شده و به وسیله پرسشنامه‌های کیفیت ارتباط زوجها، تعهد زناشویی و عملکرد جنسی زناشویی مورد ارزیابی قرار گرفتند. داده‌های پژوهش با روش محاسبه ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون گام به گام مورد بررسی قرار گرفتند که نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد بین هر سه متغیر پژوهش رابطه مثبت وجود دارد و بر اساس تحلیل رگرسیون گام به گام، بین نقش پیش بینی‌کنندگی کیفیت ارتباط و عملکرد جنسی بر تعهد زناشویی، توان پیش بینی‌کنندگی قوی‌تر برای کیفیت ارتباط در مقایسه با عملکرد جنسی بدست آمد به این صورت که کیفیت ارتباط به تنهایی ۱۲ درصد واریانس تعهد را تبیین می‌کرده و عملکرد جنسی در حضور کیفیت ارتباط ۸ درصد از واریانس تعهد را تبیین میکند. همچنین از بین مولفه‌های عملکرد جنسی، تنها مولفه تحقق جنسی ($R=0/25$) و از بین مولفه‌های کیفیت ارتباط، تنها مولفه سبکهای ارتباطی ($R=0/43$) دارای نقش پیش بینی‌کنندگی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره دانشگاه الزهرا. پست الکترونیک: saeidehfarajnia@gmail.com

۲. استاد دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهرا

۳. دانشیار گروه روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی

۴. استادیار پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی

برای تعهد شخصی زناشویی بودند. از نتایج بدست آمده می‌توان به منظور تعیین اولویت‌های درمانی برای زوج‌های دارای رابطه آشفته و در شرف طلاق، و همچنین تعیین برنامه‌های آموزشی و درمانی با هدف کمک به تحکیم پیوند زناشویی بهره برد.

کلیدواژه‌ها: عملکرد جنسی زناشویی، کیفیت ارتباط زناشویی، تعهد زناشویی

مقدمه

هر خانواده در حکم سلولی برای تشکیل پیکره جامعه است و حیات و سلامت مجموعه این سلولها ضامن سلامت و حیات اجتماعی جامعه می‌باشد، از این رو بسترسازی مناسب برای موفقیت خانواده، مهم‌ترین گام برای سلامت و ارتقاء جامعه می‌باشد (نیلی پور، ۱۳۸۵). علاوه بر این باید توجه داشت که در تمام جوامع خانواده یکی از عوامل مهم رشد افراد بشمار می‌رود، بطوریکه تأثیر خانواده بر فرد در سراسر زندگی باقی می‌ماند. بنابراین از آنجا که دورکن اساسی خانواده زن و شوهر هستند، به نظر می‌رسد مطالعات گسترده جهت یافتن رویکردی مناسب برای افزایش رضایت زناشویی، بالا بردن احساس همبستگی زوج‌ها، ارائه راهبردهای مناسب ارتباطی به همسران و فعال کردن نقش خود التیام بخشی خانواده، ضروری بوده و پیشگیری کننده بسیاری از مسائل و مشکلات آتی می‌باشد (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۰۰؛ ترجمه شاه برواتی، نقش بندی و ارجمند، ۱۳۸۷). در واقع ازدواج مناسب می‌تواند موجبات رشد و شکوفایی توانایی‌های انسان را فراهم آورد و از طرف دیگر پیامدهای اجتناب ناپذیر ازدواج نامناسب، نه تنها موجبات مشکلاتی برای زوج‌هاست، بلکه دامنگیر فرزندان و جامعه نیز می‌شود (ثنایی، ۱۳۷۸). یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های مهم برای ازدواجهای رضایت بخش و پایدار، تعهد زناشویی است. تعهد مادام‌العمر به ازدواج، وفاداری نسبت به همسر، ارزشهای اخلاقی قوی، احترام نسبت به همسر به عنوان بهترین دوست و تعهد نسبت به وفاداری جنسی، از ویژگی‌های ازدواجهای رضایت بخش هستند (هوپی،

لیندزی و الیوت^۱، (۲۰۰۷). گاتمن و اونسون (۱۹۹۲)، نقل از آبروی، بهرامی، فاتحی زاده و شاهمرادی، (۱۳۹۱) در یک مطالعه طولی دریافتند آنچه در ثبات زندگی زناشویی نقش حیاتی دارد، نسبت بیشتر رفتارها و عواطف ابراز شده مثبت به عواطف منفی است و زمانی که این نسبت مساوی یا کمتر شود، زوج‌ها در معرض احتمال خطر طلاق و جدایی قرار می‌گیرند. آشکار است که زوج‌ها اگر به روابط خود پایبند باشند، ثبات و پایداری ازدواج برای آنها با اهمیت باشد و احساس کنند که از این رابطه بهره و منفعت بسیاری نصیب آنها می‌شود، از آسیب‌ها و تخطی‌هایی که می‌تواند منجر به از هم پاشیدگی و انحلال روابط شود، صرف نظر خواهند کرد و کنترل درونی بیشتری بر رفتارهای خود اعمال خواهند کرد (نادری، حیدری، حسین زاده ماهی، ۱۳۸۸). در واقع تعهد زناشویی پیمانی است که در آن زوج‌ها دیدگاه بلند مدتی در مورد ازدواجشان دارند، برای رابطه‌شان فداکاری می‌کنند، برای حفظ و تقویت همبستگی و اتحادشان قدم بر می‌دارند و با همسرشان حتی هنگامی که ازدواجشان پاداش دهنده نیست، می‌مانند (هارمون^۲، ۲۰۰۵). آریاجا و آگنیو (۲۰۰۱؛ نقل از امانی و بهزاد، ۱۳۹۱) نیز پیشنهاد کردند که تعهد زناشویی می‌تواند به عنوان مهمترین متغیر در بررسی فرایندهای ارتباطی زوج‌ها در نظر گرفته شود. از میان عوامل پیش بینی کننده استحکام خانواده، کیفیت ارتباط بین زن و شوهر، یکی از موثرترین عوامل می‌باشد (هالفورد، نیکلسون و ساندرز^۳، ۲۰۰۷؛ مالوف، ترستینسون، اسکات، بالرووک^۴، ۲۰۰۹؛ اولیاء، فاتحی زاده و بهرامی، ۱۳۸۸؛ نظری و بیرامی، ۱۳۸۷). به طوریکه شایع‌ترین مشکلی که توسط زوج‌های ناراضی و دارای اختلاف زناشویی مطرح می‌شود، عدم موفقیت در برقراری ارتباط است (بخشی، ۱۳۹۰؛ ویکز و تریت^۵، ۲۰۰۱). ارتباط زناشویی فرایندی است که در آن زن و شوهر به

1. Huei- Lindsey & Elliott

2. Harmon

3. Halford –Sanders & Nicholson

4. Malouf –Rooke- Thorsteinsson- Schutte & Bhullar

5. Weeks & Treat

صورت کلامی و غیر کلامی تبادل احساسات و افکار را انجام می‌دهند (سلیمی، آزادمرزآبادی، امری و تقوی، ۱۳۸۷) و مهارت‌های ارتباطی زوجها بر تمامی جنبه‌های زندگی مشترک آنها از جمله عشق ورزی، همکاری در ایجاد فضای آرام بخش، ایجاد رضایت از روابط جنسی و حفظ و مراقبت از روابط با خانواده و دوستان تأثیر شگرفی دارد (جراره و احمدی، ۱۳۸۸). تحقیقات نشان داده‌اند مشکلات ارتباطی باعث تعارض بین زوج‌ها شده و در مقابل ارتباط خوب و حل موثر مشکل، منجر به ایجاد رابطه عاطفی و صمیمیت بین اعضای خانواده می‌شود (برای، ۱۹۹۵، نقل از زاده‌وش، نشاط دوست، کلانتری و رسول زاده، ۱۳۹۰). بنابراین وجود یک ارتباط مثبت و سازنده بین زن و شوهر می‌تواند، ضامن رضایت زناشویی و پایبندی طرفین به نظام خانواده و در نهایت باعث تحکیم بنیان‌های خانواده گردد (مولوی‌نیا، ۱۳۸۵). علاوه بر کیفیت ارتباط زناشویی، مبحث رضایت جنسی نیز از جمله مسائل حیاتی در امر قوام و دوام ازدواج است. در واقع رضایت از رابطه جنسی یکی از عوامل مهم رضایت از زندگی زناشویی است و کسانی که رضایت جنسی بیشتری دارند، به طور قابل ملاحظه‌ای زندگی بهتری را نسبت به آنهایی که رضایت جنسی ندارند گزارش می‌دهند (پاک گوهر و ویژه، ۱۳۸۷). اگرچه زندگی زناشویی سعادت‌مند فقط تا اندازه‌ای مربوط به روابط لذت بخش جنسی است ولی این روابط یکی از مهم‌ترین علل خوشبختی یا عدم خوشبختی زناشویی است، زیرا اگر این روابط قانع‌کننده نباشد منجر به احساس محرومیت، ناکامی و عدم احساس ایمنی می‌گردد. در اکثر پژوهش‌های انجام شده نیز نارضایتی از رابطه جنسی به عنوان یک علت اصلی در بروز تعارض‌های زناشویی و طلاق ذکر شده است (فروتنی، آذری بختیارپور، زرگوش، حیدری نژاد و شهریاری، ۱۳۸۴؛ لیتزینگر و گوردون^۱، ۲۰۰۵؛ رحمانی، الله قلی و مرقاتی خویی، ۲۰۰۹؛ هنرپروران، قاری و قباری، ۱۳۹۰). رزن و مایرز^۲ (۲۰۰۵) به بررسی باورهای افراد در مورد عوامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی پرداختند و شرکت‌کنندگان

1. Litzinger & Gordon

2. Rosen & Myers

سهم هریک از مقوله‌های زیر را در رضایت زناشویی به ترتیب چنین گزارش کردند: ۱- تفاهم و درک همدیگر ۲- وفاداری ۳- رضایت جنسی ۴- حامی و قابل اتکاء بودن ۵- جذابیت‌های ظاهری و اخلاقی ۶- توجه به فرزندان ۷- شغل مناسب ۸- وضعیت مالی ۹- تشابه فرهنگی

دانلی^۱ (۲۰۰۷)، نیز در یک مطالعه طولی به بررسی مولفه‌های رضایت زناشویی در ازدواج‌های موفق و طولانی مدت پرداخته و در نتایج خود به ۸ مولفه تأثیرگذار اشاره می‌کند: ۱- تعهد به روابط زناشویی در طول زندگی ۲- وفاداری جنسی ۳- ارزشهای اخلاقی محکم ۴- احترام به همسر ۵- والد خوب بودن ۶- حمایت و لذت دو طرفه ۷- هماهنگی و همدمی با همسر ۸- توانایی عفو و بخشش و مورد بخشش واقع شدن. همچنین کریمی ثانی، احیایی، اسماعیلی و فلسفی نژاد (۱۳۹۲) در یک مطالعه کیفی به بررسی عوامل تعیین کننده موفقیت ازدواج پرداختند که به ترتیب اهمیت نتایج زیر بدست آمد: ۱- عوامل مربوط به ارتباط زوج‌ها (زناشویی) ۲- عوامل فردی و شخصیتی ۳- عوامل اخلاقی و معنوی ۴- عوامل فرهنگی و اجتماعی ۵- عوامل خانوادگی. با توجه به نتایج بدست آمده، مسائل مربوط به کیفیت ارتباط زناشویی، تعهد زناشویی و روابط جنسی زناشویی در اولویت عوامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی و ازدواج‌های موفق قرار دارند. همچنین اکثر پژوهش‌های انجام شده با توجه به متغیرهای روابط زناشویی، تعهد زناشویی و روابط جنسی زناشویی، در حیطه موضوعات زیر دسته بندی می‌شوند:

سئوالهای پژوهش

- ۱- آیا بین عملکرد جنسی، کیفیت ارتباط و تعهد زناشویی رابطه وجود دارد؟
- ۲- آیا عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط پیش بینی کننده تعهد زناشویی می‌باشند؟
- ۳- آیا بین مولفه‌های عملکرد جنسی و مولفه‌های کیفیت ارتباط با مولفه‌های تعهد

زناشویی رابطه وجود دارد؟

۴- آیا مولفه‌های عملکرد جنسی و مولفه‌های کیفیت ارتباط، پیش‌بینی‌کننده تعهد شخصی زناشویی می‌باشند؟

روش پژوهش

جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه زوج‌های متعلق به قشر متوسط اقتصادی بوده که از این بین نمونه آماری شامل ۱۱۵ زوج (۱۱۵ مرد و ۱۱۵ زن)، با میانگین مدت ازدوج ۸/۳۸ و انحراف معیار ۶/۷۳، به صورت در دسترس و با مراجعه به کلینیک‌های درمانی، مراکز خرید و مراکز آموزشی مناطق ۵، ۶ و ۱۱ تهران انتخاب شدند. به منظور کنترل متغیر مداخله‌گر وضعیت اقتصادی نیز، با پرسیدن یک سؤال خود گزارشی با هدف تعیین سطح اقتصادی افراد از دیدگاه خودشان، پاسخهای افراد متعلق به قشر متوسط جامعه به عنوان گروه نمونه مورد بررسی قرار گرفت. همچنین به منظور رعایت کدهای اخلاقی، محرمانه بودن پاسخ‌ها و عدم درج اطلاعات شخصی در نظر گرفته شد. میانگین سن زنان در گروه نمونه، ۳۰/۱۹ با انحراف معیار ۶/۲۸ و سن مردان ۳۴/۵۵ با انحراف معیار ۷/۳۳ می‌باشد. به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، ابزارهای زیرمورد استفاده قرار گرفتند:

پرسشنامه کیفیت ارتباط زوج‌ها: این پرسشنامه توسط خوشکام (۱۳۸۵)، نقل از زادهوش و همکاران، (۱۳۹۰) با استفاده از چهارچوب نظری میلر، ناتالی و واکمن (برنامه ارتباط زوج‌ها، ۱۹۷۵) طراحی شده است و شامل ۳۳ سؤال در چهار حیطه می‌باشد. حیطه اول با نام "توجه کردن به خود"، حیطه دوم "توجه کردن به همسر"، حیطه سوم "برنامه ریزی برای حل مشکل" و حیطه چهارم "سبک‌های ارتباطی" است. خوشکام در پژوهش خود ضریب آلفای محاسبه شده برای کل سئوال‌ات را ۰/۹۰ گزارش کرده و با توجه به نمونه این پژوهش نیز آلفای کل، ۰/۹۱ و برای هر کدام از زیرمقیاس‌های توجه کردن به خود، توجه کردن به همسر، برنامه ریزی برای حل مشکل و سبک‌های ارتباطی به ترتیب

۰/۷۳، ۰/۸۶، ۰/۷۶، ۰/۹۰، بدست آمد.

پرسشنامه عملکرد جنسی زناشویی (MSFS): این پرسشنامه توسط فرج نیا، حسینیان، شهیدی و صادقی (۱۳۹۲) در ۶۰ سوال و ۷ مولفه مشارکت جنسی، ابراز جنسی، هیجان و احساس جنسی، تمایل جنسی، تحقق جنسی، نگرش جنسی و آگاهی جنسی، به روش نمره گذاری لیکرت طراحی شده است. روایی صوری و محتوایی سئوالات از طریق نظرخواهی از ۶ نفر از اساتید متخصص مورد بررسی قرار گرفت و پایایی آن به فاصله زمانی ۵ هفته، ۰/۸۵ گزارش شده است. همسانی درونی برای کل پرسشنامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ، ۰/۹۵ و برای هریک از مولفه‌های مشارکت جنسی، ۰/۸۱، ابراز جنسی، ۰/۸۶، هیجان و احساس جنسی، ۰/۸۳، تمایل جنسی، ۰/۷۸، تحقق جنسی، ۰/۸۸، نگرش جنسی، ۰/۷۵ و آگاهی جنسی، ۰/۹۳، بدست آمد.

پرسشنامه تعهد زناشویی: این پرسشنامه توسط آدامز و جونز (۱۹۹۷) در ۴۴ سؤال و ۳ زیرمقیاس به نامهای تعهد شخصی، تعهد اخلاقی و تعهد ساختاری، به روش نمره گذاری لیکرت ساخته شده است. شاه سیاه، شمس مفرحه، محبی و تبرایی (۱۳۸۹)، روایی و پایایی این پرسشنامه را بر روی نمونه ایرانی مورد بررسی قرار دادند که ضریب آلفای کرونباخ برای کل آزمون از طریق اجرا بر روی یک نمونه تصادفی از زوجین شهر اصفهان، ۰/۸۵ و برای هر کدام از مقیاس‌های تعهد شخصی، ۰/۷۹، تعهد اخلاقی، ۰/۸۲ و تعهد ساختاری، ۰/۸۴ گزارش شده است. ضریب پایایی پرسشنامه نیز ۰/۸۶ بدست آمد. با توجه به نمونه پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه، ۰/۸۴ محاسبه شد.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش از روش‌های همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیرها، تحلیل رگرسیون چندگانه برای بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی هر کدام از متغیرها استفاده شد. در جدول ۱ نتایج مربوط به همبستگی بین متغیرهای پژوهش از طریق ارزیابی ماتریس همبستگی به همراه ویژگی‌های توصیفی هریک از متغیرها ارائه شده است.

جدول ۱- ماتریس همبستگی میان نمرات عملکرد جنسی، کیفیت ارتباط و تعهد زناشویی

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳
عملکرد جنسی	۱۸۴/۵۲	۳۱/۴۳	-		
کیفیت ارتباط	۱۰۳/۱۳	۲۳/۸۶	۰/۲۰**	-	
تعهد زناشویی	۸۳/۸۶	۱۷/۶۵	۰/۲۲**	۰/۳۲**	-

نتایج جدول ۱ نشان دهنده رابطه مثبت معنادار بین تمام متغیرهای پژوهش، شامل عملکرد جنسی، کیفیت ارتباط و تعهد زناشویی در سطح $p < ۰/۰۱$ ، می‌باشد و در این بین رابطه قوی‌ترین کیفیت ارتباط و تعهد زناشویی مشاهده می‌شود. به منظور بررسی توان پیش‌بینی هر کدام از متغیرها در رابطه با تعهد زناشویی از تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد و نتایج آن در جداول ۲ و ۳ گزارش شده است.

جدول ۲- نتایج مدل کلی تحلیل رگرسیون برای عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط در پیش‌بینی تعهد زناشویی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	R	R ²	R (تعدیل شده)	F	سطح معناداری
کیفیت ارتباط		۰/۳۴	۰/۱۲	۰/۰۹	۲۹/۸۳	۰/۰۰۱
تعهد	کیفیت ارتباط					
		۰/۴۵	۰/۲۰	۰/۱۸	۲۸/۲۸	۰/۰۰۱
عملکرد جنسی						

جدول ۳- تحلیل رگرسیون نقش عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط در پیش بینی تعهد زناشویی

متغیر ملاک	مرحله	متغیر پیش بین	Beta	t	سطح معناداری
تعهد	گام اول	کیفیت ارتباط	۰/۳۴	۵/۴۶	۰/۰۰۱
		کیفیت ارتباط	۰/۴۰	۶/۶۲	۰/۰۰۱
	گام دوم	عملکرد جنسی	۰/۳۰	۴/۸۷	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول ۲ و ۳، ضریب تعیین (R^2) کیفیت ارتباط، به تنهایی ۱۲ درصد واریانس تعهد را تبیین می‌کند که با ورود عملکرد جنسی میزان واریانس تبیین شده به ۲۰ درصد افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر عملکرد جنسی در حضور کیفیت ارتباط ۸ درصد از واریانس تعهد را تعیین می‌کند. همچنین بر اساس ضریب بتا، برای تعهد زناشویی، کیفیت ارتباط توان تبیین بیشتری نسبت به عملکرد جنسی دارد. زیرا به ازای یک واحد افزایش در کیفیت ارتباط، میزان تعهد زناشویی ۰/۴۰ واحد و به ازای یک واحد افزایش در عملکرد جنسی، تعهد زناشویی ۰/۳۰ واحد افزایش می‌یابد. در ادامه نتایج حاصل از محاسبه ضریب همبستگی بین مولفه‌های عملکرد جنسی و مولفه‌های کیفیت ارتباط با مولفه‌های تعهد زناشویی و بررسی نقش پیش بینی کنندگی هر کدام از این مولفه‌ها در رابطه با تعهد شخصی زناشویی گزارش شده است.

جدول ۴- ضریب همبستگی بین مولفه‌های عملکرد جنسی و مولفه‌های تعهد زناشویی

متغیرها	مشارکت جنسی	ابراز جنسی	هیجان جنسی	تمایل جنسی	تحقق جنسی	نگرش جنسی	آگاهی جنسی
تعهد شخصی ضریب همبستگی	۰/۲۰	۰/۲۲	۰/۱۳	۰/۱۷	۰/۲۵	۰/۰۰۱	۰/۲۰
سطح معناداری	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۰۱	۰/۹۸	۰/۰۰۳
تعهد اخلاقی ضریب همبستگی	۰/۲۲	۰/۲۴	۰/۱۷	۰/۲۳	۰/۲۸	۰/۰۵	۰/۱۷
سطح معناداری	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۴۱	۰/۰۱
تعهد ساختاری ضریب همبستگی	۰/۱۴	۰/۰۰۸	۰/۰۳	۰/۰۷	۰/۱۲	۰/۰۹	۰/۰۶
سطح معناداری	۰/۰۲	۰/۹۰	۰/۶۰	۰/۲۶	۰/۰۶	۰/۱۴	۰/۳۲

با توجه به نتایج جدول ۴، بین تمام مولفه‌های عملکرد جنسی به جز نگرش جنسی با مولفه‌های تعهد شخصی و تعهد اخلاقی، در سطح $p < 0/05$ ، رابطه مثبت معنادار وجود دارد. که در رابطه با تعهد شخصی، بیشترین همبستگی با مولفه‌های تحقق جنسی و ابراز جنسی وجود دارد.

جدول ۵- ضریب همبستگی بین مولفه‌های کیفیت ارتباط و مولفه‌های تعهد زناشویی

متغیرها	توجه به خود	توجه به همسر	برنامه ریزی حل مشکل	سبک‌های ارتباطی
تعهد شخصی ضریب همبستگی	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۲۵**	۰/۴۳**
سطح معناداری	۰/۵۹	۰/۶۸	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
تعهد اخلاقی ضریب همبستگی	۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۲۴	۰/۴۱
سطح معناداری	۰/۶۰	۰/۸۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
تعهد ساختاری ضریب همبستگی	۰/۰۷	۰/۰۸	۰/۰۰۶	۰/۰۵
سطح معناداری	۰/۲۴	۰/۱۸	۰/۹۲	۰/۳۹

بر اساس نتایج جدول ۵، از بین مولفه‌های کیفیت ارتباط، برنامه ریزی برای حل مشکل و سبک‌های ارتباطی دارای رابطه مثبت معنادار با مولفه‌های تعهد شخصی و تعهد اخلاقی می‌باشند. که از این بین همبستگی قوی‌ترین مولفه سبک‌های ارتباطی با تعهد شخصی و اخلاقی وجود دارد.

جدول ۶- نتایج مدل کلی تحلیل رگرسیون برای مولفه‌های عملکرد جنسی در پیش‌بینی تعهد شخصی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	R	R ²	R (تعدیل شده)	F	سطح معناداری
تعهد شخصی	تحقق جنسی	۰/۲۵	۰/۱	۰/۰۶	۱۵/۳۲	۰/۰۰۱

جدول ۷- تحلیل رگرسیون نقش مولفه تحقق جنسی در پیش بینی تعهد شخصی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	Beta	T	سطح معناداری
تعهد شخصی	تحقق جنسی	۰/۲۵	۳/۹۱	۰/۰۰۱

براساس یافته‌های جداول ۷ و ۶، از بین تمام مولفه‌های عملکرد جنسی، تنها مولفه تحقق جنسی دارای نقش پیش بینی کننده برای تعهد شخصی میباشد. براساس ضریب تعیین (R^2)، تحقق جنسی ۱ درصد واریانس تعهد شخصی را تبیین کرده و براساس ضریب بتا، به ازای یک واحد افزایش در تحقق جنسی، میزان تعهد شخصی زناشویی، ۰/۲۵ واحد افزایش میابد.

جدول ۸- نتایج مدل کلی تحلیل رگرسیون مولفه‌های کیفیت ارتباط در پیش بینی تعهد شخصی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	R	R^2	R (تعدیل شده)	F	سطح معناداری
تعهد شخصی	سبکهای ارتباط	۰/۴۳	۰/۱۹	۰/۱۸	۵۳/۳۲	۰/۰۰۱

جدول ۹- تحلیل رگرسیون نقش مولفه سبکهای ارتباط در پیش بینی تعهد شخصی

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	Beta	T	سطح معناداری
تعهد شخصی	سبک ارتباط	۰/۴۳	۷/۳۰	۰/۰۰۱

براساس یافته‌های جداول ۸ و ۹ نیز، از بین مولفه‌های کیفیت ارتباط، تنها مولفه سبکهای ارتباط دارای نقش پیش بینی کننده برای تعهد شخصی میباشد. براساس ضریب تعیین (R^2)، سبکهای ارتباط ۱۹ درصد واریانس تعهد شخصی را تبیین کرده و بر اساس ضریب بتا، به ازای یک واحد افزایش در سبکهای ارتباط، میزان تعهد شخصی زناشویی، ۰/۴۳ واحد افزایش مییابد.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج حاصل از محاسبه ضریب همبستگی، بین متغیرهای عملکرد

جنسی، کیفیت ارتباط و تعهد زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد و در این بین رابطه قوی‌ترین کیفیت ارتباط و تعهد زناشویی مشاهده می‌شود. این نتایج همسوبا نتایج پژوهش‌هایی است که نشان دادند سطح رضایت جنسی با کل کیفیت رابطه زناشویی، ارتباط دارد (بارنیتوس، ۲۰۰۶؛ بیرن باوم و همکاران، ۲۰۰۶) و سطوح بالاتر رضایت جنسی با پایداری بالاتر رابطه در ارتباط است (اولیاء و همکاران، ۱۳۸۸؛ نظری و بیرامی، ۱۳۸۷؛ هالفورد و همکاران، ۲۰۰۷؛ مالوف و همکاران، ۲۰۰۹). همچنین در صورتیکه رابطه زن و شوهر لذت بخش باشد، رضایت از رابطه جنسی، عشق و وفاداری نسبت به همسر نیز بیشتر خواهد شد و تجربه پرخاشگری لفظی سطح رضایت جنسی را کاهش و امکان جدایی را افزایش می‌دهد (تیسستا و لئونارد، ۲۰۰۱؛ لیتزینگر و گوردون، ۲۰۰۵؛ هنرپروران و همکاران، ۱۳۹۰؛ رحمانی و همکاران، ۲۰۰۹). همچنین براساس یافته‌های پژوهش، کیفیت ارتباط و عملکرد جنسی هر دو دارای نقش پیش‌بینی‌کنندگی برای تعهد زناشویی می‌باشند ولی نکته قابل توجه این است که کیفیت ارتباط نسبت به عملکرد جنسی دارای توان پیش‌بینی‌کنندگی قویتری می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان چنین بیان کرد که: رضایت جنسی و کیفیت ارتباط زوج‌ها به طور مستقل و یا با یکدیگر در پیش‌بینی رضایت زناشویی نقش ایفا می‌کنند (لیتزینگر و گوردون، ۲۰۰۵). همچنین مشکلات رابطه‌ای و کیفیت رابطه زوج‌ها فراوان‌ترین علل بدکاری‌های جنسی برآورد شده و متقابلاً مشکلات جنسی نیز می‌تواند به معضلات رابطه‌ای جدید دامن‌بزند (استنلی و مارکمن^۱، ۲۰۰۰؛ دیوبند، ۱۳۸۷). با این وجود کیفیت رابطه زوج‌ها مولفه‌ای بسیار اثرگذار بر رضایت جنسی است (ودی، ۱۹۹۹، نقل از دیوبند، ۱۳۸۷) و مشکلات جنسی می‌توانند نشانه‌ای از مشکلات روابط زوج‌ها باشند (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۰۰، ترجمه شاه برواتی و همکاران، ۱۳۸۵). زیرا سرمنشاء بسیاری از مشکلات همسران، نداشتن مهارت واقعی در ایجاد و تداوم ارتباط موثر بوده (آشوری،

۱۳۸۹) و در صورتیکه رابطه زن و شوهر لذت بخش باشد، رضایت از رابطه جنسی و عشق و وفاداری نسبت به همسر، بیشتر خواهد شد (اسپرچر، ۲۰۰۲). با توجه به نتایج وجود رابطه مثبت بین مولفه‌های عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط با مولفه‌های تعهد زناشویی، در رابطه با نقش پیش‌بینی‌کنندگی هر کدام از این مولفه‌ها بر تعهد شخصی زناشویی، از بین تمام مولفه‌های عملکرد جنسی، تنها مولفه تحقق جنسی دارای نقش پیش‌بینی‌کننده برای تعهد شخصی می‌باشد. این یافته از سویی موید این مطلب است که افرادی که رضایت بالایی از رابطه جنسی با همسر دارند، عشق و علاقه زیادی نسبت به همسر گزارش می‌دهند (اسپرچر، ۲۰۰۲) و از سوی دیگر با توجه به چرخه پاسخ جنسی که رسیدن به اوج لذت جنسی و احساس رضایت از رابطه جنسی، یکی از اهداف اصلی در برقراری رابطه جنسی می‌باشد، و تعریف ارائه شده برای مولفه تحقق جنسی نیز مبنی بر تجربه اوج لذت جنسی و رسیدن به آنچه مورد انتظار و رضایت فرد از رابطه جنسی می‌باشد، در صورتی که فرد سطح بالایی از این مولفه را در رابطه خود با همسرش گزارش کند، می‌توان وجود تعهد شخصی، که همان علاقه و تمایل برای تداوم رابطه زناشویی مبتنی بر جاذبه و رضایتمندی زناشویی است (جانسون، ۱۹۹۹، نقل از حسینی، ۱۳۹۰)، را پیش‌بینی کرد. همچنین از بین مولفه‌های کیفیت ارتباط، تنها مولفه سبک‌های ارتباط پیش‌بینی‌کننده تعهد شخصی می‌باشد. که این یافته تایید کننده نقش مهم ارتباط و سبک‌های ارتباطی در حفظ روابط سالم و طولانی زناشویی است (فرطوسی، ۱۳۸۲). بر اساس نتایج تحقیق حبیبی، فاتحی و باغبان (۱۳۸۹)، ارتباط ضعیف، مشکلات زناشویی حل نشده و بلا تکلیف با رابطه نامشروع در ارتباط است. به عبارت دیگر فشاری که زوج‌ها برای حل و فصل کردن اختلاف‌های خود در رابطه‌شان متحمل می‌شوند ممکن است به عدم ارضای نیازهای شخصی و رابطه‌ای آنها منجر شود که به دنبال آن ناکامی و ناخوشایندی روز افزون را بوجود آورد. مسترز (۲۰۰۸) نیز، در مقاله خود بعد از بررسی طولی

به این نتیجه رسید که عدم صمیمیت در زوج‌های جوان پیش‌بینی‌کننده مهم طلاق در دوران میانسالی می‌باشد. به عبارت دیگر برقراری روابط صمیمی و درگیری سطوح بالای ارتباط، نزدیکی و تعهد را به دنبال دارد و اگر در زوج‌های جوان تعهد، ارتباط سازنده و صمیمیت تجربه نشود، کم‌کم برای تجربه صمیمیت به روابط خارج از ازدواجشان رو می‌آورند که خیانت و در اکثر مواقع طلاق در میانسالی را افزایش می‌دهد.

به طور کلی با توجه به نتایج بدست آمده از این پژوهش می‌توان به این نتیجه رسید که سطح بالای کیفیت ارتباط زوج‌ها شامل برقراری رابطه مناسب با همسر، درک متقابل، آشکارسازی و تبادل احساسات و افکار، به عنوان واسطه‌ای برای ایجاد تفاهم و نزدیکی عاطفی و به دنبال آن، نزدیکی جنسی در روابط زناشویی به حساب می‌آید. به عبارت دیگر استفاده از لحن کلام مناسب، گوش دادن همراه با توجه، استفاده از واکنش‌های کلامی و رفتاری متناسب با موقعیت در مقابل همسر و بیان احساسات و افکار و حس قدرشناسی نسبت به همسر، منجر به بروز صمیمیت و نزدیکی عاطفی شده و زمینه مناسب را برای بیان نیازها و خواسته‌ها، به خصوص نیازهای جنسی و ارضاء کامل آنها فراهم کرده و حس علاقه نسبت به همسر، پایبندی به زندگی زناشویی و تلاش برای حفظ آن را افزایش می‌دهد. در رابطه با محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- به دلیل محدود کردن گروه نمونه به طبقه اقتصادی متوسط جامعه، امکان تعمیم نتایج نیز محدود می‌شود. بنابراین می‌توان در پژوهش‌های بعدی این مولفه را به عنوان یک متغیر مورد بررسی قرار داد. ۲- از آنجا که برخی از سئوال‌ات پرسشنامه به طور مشخص در رابطه با خصوصی‌ترین روابط بین زن و شوهر مطرح شده است، می‌توان این احتمال را داد که با وجود رعایت کدهای اخلاقی و عدم پرسیدن سئوال‌ات مربوط به اطلاعات شخصی، آزمودنی‌ها به صورت محافظه کارانه به سئوال‌ات پاسخ داده باشند. در نهایت با نتایج حاصل از این پژوهش، می‌توان پیشنهادات کاربردی و پژوهشی زیر را مطرح کرد: ۱- با توجه به توان پیش‌بینی‌کنندگی قوی‌تر کیفیت ارتباط نسبت به عملکرد جنسی برای تعهد زناشویی، پیشنهاد می‌شود مشاوران محترم در مواجهه با زوج‌های درمانده و

پریشان، به منظور تعیین اولویت‌های درمانی برای جلسات مشاوره، ابتدا کیفیت ارتباط و وسبک‌های ارتباطی زوج‌ها را مورد بررسی و بازسازی قرار داده و با در نظر گرفتن این پیش‌زمینه به بررسی متغیرهای دیگر به ویژه عملکرد جنسی پرداختند. ۲- با توجه به اینکه از بین مولفه‌های کیفیت ارتباط تنها سبک‌های ارتباطی، و از بین مولفه‌های عملکرد جنسی تنها تحقق جنسی دارای نقش پیش‌بینی‌کنندگی برای تعهد شخصی می‌باشد، لزوم در نظر گرفتن برنامه‌های آموزشی برای والدین، زوج‌ها و دختران و پسران در شرف ازدواج با هدف بالا بردن سطح آگاهی‌ها نسبت به نقش تأثیرگذار این دو مولفه بر رضایت و تعهد زناشویی و ارائه راهبردهای مناسب برای ایجاد و افزایش روزافزون این مولفه‌ها در روابط زناشویی به منظور بالا بردن سطح رضایت و ثبات و پایداری ازدواج و پیشگیری از طلاق و جدایی در خانواده‌ها، مطرح می‌شود. ۳- استفاده از نتایج حاصل از پژوهش برای تنظیم برنامه و محتوای جلسات گروه درمانی و زوج درمانی، توسط مشاوران خانواده، نیز پیشنهاد می‌شود. ۴- از آنجا که یکی از متغیرهای اصلی پژوهش تعهد زناشویی بود، لزوم انجام پژوهشی با هدف مقایسه زوج‌های خشنود و زوج‌های در حال جدایی و طلاق به منظور بررسی دقیق‌تر هر کدام از متغیرها و مولفه‌هایش و تعیین اولویت مورد نیاز به منظور در نظر گرفتن برنامه‌های درمانی مناسب و کاربردی برای مشاوره‌های پیش از طلاق، مطرح می‌شود. ۵- با توجه به این مسئله که برای پرداختن به مسائل، مشکلات و نارضایتی‌های جنسی میان زوج‌ها باید به تأثیر پیچیده زیستی- روانی- اجتماعی در فرد و همسر او توجه کرد (آلف و همکارانش، ۲۰۱۰) زیرا ممکن است علی‌رغم اهمیت بالای رضایت جنسی در زندگی زناشویی، به دلیل مسایل فرهنگی از آن غفلت شود، و از آنجا که بر اساس بررسی‌های صورت گرفته تا کنون پژوهشی با این هدف انجام نشده است، پیشنهاد می‌شود در آینده پژوهش‌هایی با هدف بررسی تفاوت‌های فرهنگی، قومیتی و اعتقادی در میزان توجه و اهمیت دادن به هر کدام از متغیرها (به ویژه متغیر عملکرد جنسی) و نقش آن بر میزان رضایت و تعهد داشتن به رابطه، صورت بگیرد. ۶- انجام

پژوهشی با هدف مقایسه اثربخشی برنامه‌های درمانی مربوط به بالا بردن سطح کیفیت ارتباط و سبک‌های ارتباطی با برنامه‌های درمانی مربوط به بالا بردن سطح عملکرد جنسی، بر تعهد شخصی زناشویی

منابع

- آبروی، م؛ بهرامی، ف؛ فاتحی زاده، م و شاهمرادی، س. (۱۳۹۱). بررسی عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق بر پایه نظریه جان گاتمن در زوج‌ها، *فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۱۱(۴۴)، ص ۱۰۷-۱۲۵.
- آشوری، م. (۱۳۸۹). بررسی اثربخشی آموزش برنامه ریزی عصبی-کلامی (NLP) بر رضایت زناشویی، رضایت جنسی و مهارت‌های ارتباطی زوج‌های جوان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه الزهرا.
- اچ. اسپنس، سوزان. (۱۹۹۵). *درمان اختلالات جنسی*، ترجمه حسن تونزنده جانی و همکاران (۱۳۸۹)، تهران: انتشارات پیک فرهنگ.
- امانی، ا و بهزاد، د. (۱۳۹۱). اثربخشی طرحواره درمانی در ارتقاء تعهد زناشویی و عزت نفس زوج‌ها، *فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۱۱(۴۱)، ص ۱۱۷-۱۳۲.
- اولیاء، ن؛ فاتحی‌زاده، م و بهرامی، ف. (۱۳۸۸). *آموزش غنی‌سازی زندگی زناشویی*، چاپ اول، تهران نشر دانژه.
- بخشی، ح. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر آموزش مهارت ارتباطی بر الگوهای ارتباطی و باورهای غیرمنطقی و رضایت زناشویی معلمان مرد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه تربیت معلم.
- پاک‌گوهر، م و ویژه، م. (۱۳۸۷). تأثیر مشاوره بر رضایت جنسی زنان ناباور، *مجله دانشکده پرستاری و مامایی دانشکده علوم پزشکی تهران*، شماره ۱۴(۱)، ص ۳۰-۲۱.
- ثنایی، ب. (۱۳۷۸). نقش خانواده اصلی در ازدواج فرزندان، *فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۲۱(۲)، ص ۲۱-۴۶.
- جراره، ج و احمدی، ر. (۱۳۸۷). *ارتباط درمانی زوج‌ها و خانواده*، تهران: انتشارات رشد فرهنگ.
- حبیبی، ف؛ فاتحی، م و باغبان، ا. (۱۳۸۹). *نقش روابط جنسی سالم در تحکیم خانواده*، مجموعه مقالات چهارمین کنگره ملی آسیب‌شناسی خانواده، دانشگاه شهید بهشتی.
- حسینی، م. (۱۳۹۰). *رابطه سبک‌های مقابله‌ای با صمیمیت و تعهد زناشویی در فرهنگیان شهر ایلام*،

- پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی
- دیوبند، س. (۱۳۸۷). بررسی اثربخشی آموزش مهارت برقراری رابطه جنسی بر میزان رضایت زناشویی و رضایت جنسی نو عروسان تحت پوشش کمیته امداد شهر زابل، پایان‌نامه ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه علامه طباطبائی.
  - رحمانی، ا؛ صادقی، ن؛ الله قلی، ل و مرقاتی خوبی، ع. (۱۳۸۹). ارتباط رضایت جنسی با عوامل فردی در زوج‌ها، *نشریه دانشکده پرستاری و مامایی دانشکده علوم پزشکی ایران*، ۲۳(۶۶)، ۱۴-۲۲.
  - زاده‌هوش، س؛ نشاط دوست، ح؛ کلانتری، م و رسول زاده، ک. (۱۳۹۰). مقایسه اثربخشی گروه درمانی شناختی- رفتاری همراه با توصیه‌های مذهبی و گروه درمانی شناختی- رفتاری همراه با توصیه‌های مذهبی و گروه درمانی شناختی- رفتاری کلاسیک بر کیفیت ارتباط زناشویی بانوان، *فصلنامه خانواده‌پژوهشی*، ۱۷(۱)، ص ۶۸-۵۵.
  - سلیمی، ح؛ آزاد مرزآبادی، ا؛ امری، م و تقوی، م. (۱۳۸۷). ابعاد رضایت زناشویی در همسران جانباز، *فصلنامه اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۴(۴)، ص ۷۲-۵۵.
  - شاه سیاه، م؛ شمس مفرحه، ز؛ محبی، س و تبرایی، ی. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر مشاوره زناشویی بر رضایت جنسی زوج‌های شهر شیراز، *مجله تحقیقات نظام سلامت*، ۶(۳)، ص ۴۱۷-۴۲۶.
  - صاحب‌دل، ح؛ اسدی، ع و احمدی، ف. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین باورهای ارتباطی و بی‌ثباتی ازدواج و مقایسه این دو در افراد دارای سبک‌های دلبستگی ایمن، اضطرابی، دو سویه و اجتنابی، *فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۱۱(۴۲)، ص ۱۴۱-۱۵۵.
  - عباسی مولید، ح. (۱۳۸۸). *بررسی رابطه بین تعهد زناشویی و رضایت جنسی در زوج‌های شهر اصفهان*، مجموعه چکیده مقالات پنجمین همایش مشاوره اسلامی، مشاوره خانواده و بهداشت جنسی، تهران: موسسه مطالعاتی مشاوره اسلامی، اردیبهشت ۱۳۸۸.
  - فرطوسی، ف. (۱۳۸۲). *مقایسه میزان رضایت زناشویی و سلامت روان کارکنان مرد شرکت نفت مناطق مرکزی ایران*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره، دانشگاه تربیت معلم تهران.
  - فرج‌نیا، س؛ حسینیان، س؛ شهیدی، ش؛ صادقی، م. (۱۳۹۳). *نقش پیش‌بینی‌کنندگی عملکرد جنسی و کیفیت ارتباط بر تعهد زناشویی*، فصلنامه مشاوره کاربردی، در دست چاپ.
  - فروتنی، م؛ آذری بختیار پور، م؛ زرگوش، ز؛ حیدری نژاد، ف و شهریاری، ع. (۱۳۸۴). *بررسی رابطه ناراضایی جنسی و طلاق در شهرستان لارستان*، مجموعه مقالات دومین کنگره سراسری خانواده و سلامت جنسی، تهران، دانشگاه شاهد.
  - کریمیان، ن. (۱۳۹۰). بررسی رابطه ابعاد سلامت روان و احساس گناه با تعهد زناشویی افراد متأهل،

- مجله خانواده و روان‌درمانی، شماره ۲، ص ۴۷-۶۵.
- کریمی ثانی، پرویز؛ احيائی، ک؛ اسماعیلی، م و فلسفی نژاد، م. (۱۳۹۲). عوامل تعیین‌کننده موفقیت ازدواج: یک مطالعه کیفی، فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۱۲(۴۵)، ص ۷۵-۹۳.
  - گلدنبرگ، ای و گلدنبرگ، ه. (۲۰۰۰). خانواده‌درمانی، ترجمه حمیدرضا شاه برواتی، سیامک نقش‌بندی، الهام ارجمند، (۱۳۸۷)، تهران: نشر روان.
  - مک کارتی، ب و مک کارتی، ا. (۲۰۰۳). میل جنسی زناشویی، ترجمه بهزاد رحمتی، (۱۳۹۱)، تهران: انتشارات شیرمحمدی.
  - مولوی نیا، م. (۱۳۸۵). دانستی‌های جنس و زناشویی، تهران: انتشارات امام عصر.
  - میلر، ش؛ میلر، ف و ناتالی، و. (۱۹۸۰). آموزش مهارت‌های ارتباط زناشویی، ترجمه: فرشاد بهادری (۱۳۹۰)، چاپ چهارم، تهران: انتشارات رشد.
  - نادری، ف؛ حیدری، ع و حسین زاده ماهی، ز. (۱۳۸۸). رابطه بین دانش و نگرش جنسی، مولفه‌های عشق و رضایت زناشویی با همسرآزاری در کارکنان ادارات دولتی اهواز، مجله زن و فرهنگ، ۱(۱)، ۲۸-۴۵.
  - نظری، ع. (۱۳۸۶). مبانی زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی، چاپ اول، تهران: انتشارات نشر علم.
  - نظری، ع و بیرامی، م. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر مشاوره راه حل محور بر رضایت زناشویی در ایجاد پرخاشگری، زمان با هم بودن، توافق درباره مسائل مالی و رضایت جنسی در زوجهای هر دو شاغل، فصلنامه روانشناسی دانشگاه تبریز، ۳(۹)، ص ۱۱۷-۹۳.
  - نوابی نژاد، ش. (۱۳۸۳). مشاوره ازدواج و خانواده‌درمانی، تهران: انتشارات اولیا و مریبان.
  - نیلی‌پور، م. (۱۳۸۵). مدیریت خانواده (جلد سوم)، اصفهان: انتشارات سلسبیل.
  - هنرپروان، ن؛ قاری، ز و قباری، ک. (۱۳۹۰). مقایسه الگوهای ارتباط و تعارضات زناشویی در زنان متأهل شاغل در بانکهای دولتی و زنان خانه‌دار شهر شیراز، فصلنامه جامعه‌شناسی زنان، سال دوم، شماره سوم، ص ۱۲۲-۱۰۳.
  - Barrientos, J. E. (2006). Psychological Variables of Sexual Satisfaction. *Journal of Sex of Marital Therapy*, 32, 351-368.
  - Birnbaum, G.E., Reis, H.T., Mikulincer, M., Gillath, O. & Orpa, A. (2006). Attachment Orientations, sexual experience, and relationship quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 929-943.
  - Blekesaune, M. (2008). Partnership Transitions and Mental Distress: Investigating Temporal Order. *Journal of Marriage and Family*, 70(4), 879-890.
  - Breznsnyak, M., & Whisman, M.A. (2004). Sexual Desire and Relationship Functioning: The Effects of Marital Satisfaction and Power. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 30, 199-217.

- CHIN LIN, Y., KANG CHAO, J. & CHIA MA, M. (2011). Relationship Among Sexual Desire, Sexual Satisfaction, and Quality of Life in Middle Aged and Older Adults. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 37, 386–403.
- Danley, c.j. (2007). *Marital Satisfaction in Clergy Couple: Issues, Concern, and Mediating Factors Associated with their Roles As Pastor and Pastor's Spouse*. PHD.Texas Woman's University.
- Foley, S., Kope, S., & Sugrue, D. (2011). *Sex Matters for Women* (2nd ed.), New York: Guilford.
- Fulton, S. & Heather, A. (2013). Dose Sex Encourage Commitment? The Impact of Candidate Choices on the Time-to-Decision. *Journal of Sex Behavior*, 35(4), 665-686.
- Gainsky, A.M. & Waite, L.J. (2014). Sexual Activity and Psychological Health As Mediators of the Relationship Between Physical Health and Marital Quality. *Journal of Gerontology*, 69(3), 482-492.
- Halford, K., Nicholson, J. & Sanders, M. (2007). Couple Communication in Step Families, *Family Process*. *Academic Research Libraries*, 46(4), 421-430.
- Harmon, D. K. (2005). Black Men and Marriage: The Impact of Spirituality, Religiosity and Marital Commitment on Marital Satisfaction. University of Alabama. School of Social Work. www.socialwork.ua.edu
- Harris, K. M & Lee, H. (2006). The Development of Marriage' Expectations, Attitudes, Desire from Adolescence in to Young Adulthood. University of North Carolina at Chapel Hill, Department of Sociology and The CarolinaPopulationCenter. <http://paa2006.princeton.edu/papers/61880>
- Heiman, J. R., Long, J. S. & Smith, SH. N. (2011). Sexual Satisfaction and Relationship Happiness in Midlife and Older Couples in Five Countries. *Archives of Sexual Behavior*, 40:741–753.
- Imhonde, H. O. & Oyaziwo, A. (2008). Effective Communication, Educational Qualification and Age as Determinants of Marital Satisfaction Among newly wedded - couples in a Migeria. university Pakistan, *Journal of social sciences*, vol 5, 433-437.
- Johnston, L. N. (2014). The Commitment: Love, Sex, Marriage and My Family. *Library Journal*, 139(4), 1-47.
- Lee, B., & Agnew, C. R. (2003). Commitment and its Theorizeddeterminants:A meta Analysis of The Investment Model. *Personal Relationships*, 10, 37 -57.
- Litzinger, S. & coop Gordon, K. (2005). Exploring Relationships Among Communication, Sexual Satisfaction, and Marital Satisfaction, *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31(5), 409-424.
- Low, W.Y., Zulkifl, S.N., Wong, Y.L. & Tan, H. M. (2002). What Malaysian Women Believe about Viagra: A Qualitative Inquiry. *Aging Male*. 5(1): 57-63.
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N. & Rooke, S. E. (2009). The Five-Factor Model of Personality and Relationship Satisfaction of Intimate Partners: A Meta- Analysis. *Journal of Research in Personality*, 9(4), 1001-1016.
- Mansfield, P.K., Koch, P.B. & Gierach, G. (2003). Husbands' Support of Their Perimenopausal Wives. *Women Health*. 38(3), 97-112.

- Masters, A. (2008). Marriage, Commitment and Divorce in A Matching Model With Differential Aging. *Review of Economic Dynamic*, 11, 614-628.
- Montesi, J.L., Jennifer L., Fauber, R. L., Gordon, E. A. & Heimberg, R. G. (2010). The Specific Importance of Communicating about Sex to Couples' Sexual and Overall Relationship Satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(5), 591-609.
- Rossen, R. C. & Bachman, G. A. (2008). Sexual Well-Being, Happiness, and Satisfaction, in Women: The Case for a New Conceptual Paradigm. *Journal of Sex & Marital Therapy*, Vol. 34, 291-297.
- Rosen, J. R. & Myers, J. A. (2005). The Relationship Between Marital Characteristic, Marital Interaction Process and Marital Satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 82, 58-68.
- Rahmani, A., merghati khoei, E., & Alah Gholi, L. (2009). Sexual Satisfaction and its Relation to Marital Happiness in Iranian. *Journal of Public Health*, 38(4), 77- 82.
- Sadeghi, L., Samani, S. (2011). Component of Couples Sexual Relationship. A Moral Perspective. *Procedia Social and Behavioral Sciences. Journal Article*, 30(1), 1616- 1619.
- Stanly, S. M., Markman, H. J. & Whitton, S. W. (2002). *Communication, Conflict, and Commitment: Insights on the Foundations of Relationship Success from a National Survey*. *Family Process*, 41, 660.
- Sprecher, S. (2002). Sexual Satisfaction in Premarital Relationships: Associations with Satisfaction, love, Cmmitment and Stability. *Journal of sex Research*, 39 (3), 195-196.
- Testa, M. & Leonard, K. E. (2001). The Impact of Marital Aggression on Women's Psychological and Marital Functioning in a Newlywed Sample. *Journal of Family Violence*, 16, 123-124.
- Victoria, B. (2008). *Does Marriage and Relationship Education Improve Ccouples' Communication? A Meta-Analytic Study* Department of Marriage, Family and Human Development Brigham Young University.
- Weaks, G. R. & Treat, S. R. (2001). *Couples in Treatment Techniques and Approaches for Effective Practice*. New york. Brunner – Rutledge.
- Willoughby, B. J. & Vitas, J. (2012). Sexual Desire Discrepancy: The Effect of Individual Differences in Desired and Actual Sexual Frequency on Dating Couples. *Archives of Sexual Behavior*, 41,477-486.